

İNSAN TİCARETİ SÜRECİ: TACİRLER VE YÖNTEMLERİ

Güngör ÇABUK¹

Öz:

İnsan ticareti, bireyin çıkar veya ticari amaçlı sömürülmesidir. İnsan tacirleri dezavantajlı konumdaki bireyleri sömürerek yüksek kazanç sağlamaktadırlar. Bu kazancı elde tutmak ve özgür kalarak daha çok sayıda bireyi sömürmek için toplumdaki en zayıf bireyleri tercih etmekte, bu kişilere şiddet uygulayarak denetimler altında bulundurmakta, böylece suçlu saklayarak mağdurların görünür olmasını engellemektedirler.

Bu çalışmada, insan tacirlerinin mağdurları ikna etmesinden başlayarak sömürü süreci dâhil, kullandıkları yöntemler, aralarındaki ilişkiler, aldıkları sorumluluklar ile genel özelliklerinin belirlenebilmesi amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden gömülü teorinin (Grounded Theory) “yapılandırmacı deseni” kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme tekniği ile veri toplamada döküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır.

Araştırmada, Ukrayna ve Türkmenistan’dan Türkiye’ye getirilen altı kadının cinsel amaçlı sömürülmesi süreci insan tacirleri açısından incelenmiştir. İnsan ticaretinin unsurları dikkate alınarak ikna-seyahat-sömürü olmak üzere süreç üç aşamadan oluşturulmuştur. Mağdurların ikna edilmesinde kadın tacirlerin etkili olduğu, mağdurlara güvenli iş ortamı ve yüksek kazanç vaat ettikleri, seyahat gideri ve pasaport işlemlerine yardımcı oldukları, süreci hızlandırdıkları belirlenmiştir. Hedef ülkeye ulaştıktan sonra da zaman kaybetmeden mağdura şiddet uygulayarak direncini kırarak sömürmektedirler.

Anahtar sözcükler: İnsan ticareti, İnsan Taciri, Sömürü, Organize Suç, Mağdur

¹ Dr.Öğr.Üyesi, Antalya Akev Üniversitesi, Sosyal Hizmetler Programı, Antalya/Ankara, gungorcabuk@gmail.com, ORCID: 0000-0001-8804-3766

Makale gönderim tarihi: 02.02.2023

Makale kabul tarihi: 10.02.2023

Künye Bilgisi: Çabuk, G. (2023), “İnsan Ticareti Süreci: Tacirler ve Yöntemleri”, *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 83-105.

The Process of Human Trading: Traders and Their Methods

Abstract

Human trafficking is the exploitation of an individual for profit or commercial purposes. Human traffickers gain high profits by exploiting disadvantaged individuals. In order to keep this gain and to exploit more individuals by remaining free, they prefer the weakest individuals in the society, keep these people under control by applying violence, so they prevent the victims from being visible by hiding the crime.

In this study, the "constructivist pattern" of the grounded theory, one of the qualitative research methods, was used in order to determine the methods used by traffickers, including the exploitation process, the relations between them, the responsibilities they took, and their general characteristics, starting from persuading the victims. The document review method was used in data collection with the purposeful sampling technique.

In the study, the sexual exploitation of six women brought to Turkey from Ukraine and Turkmenistan was examined in terms of human traffickers. Considering the elements of human trafficking, the process was composed of three stages: persuasion-travel-exploitation. It has been determined that female traffickers are effective in convincing the victims, they promise a safe work environment and high income to the victims, they help with travel expenses and passport transactions, and accelerate the process. After reaching the target country, they exploit the victim by breaking their resistance by applying violence without losing time.

Keywords: Human Trafficking, Human Trafficker, Exploitation, Organized Crime, Victim

1. GİRİŞ

İnsan ticareti, kazanç veya fayda elde etmek üzere insanın sömürülmesidir. Bireyin doğuştan sahip olduğu insanlık onurunun göz ardı edilerek, işkenceye varan düzeyde istismar edildiği, temel hak ve özgürlüklerinden yoksun bırakıldığı önemli bir insan hakkı ihlalidir (Arslan 2006, Yenidünya 2007, Sayın 2018). İnsan ticaretindeki asıl amaç, bireylerin çaresizliğini fırsat bilerek, çıkar amaçlı kazanç sağlamak üzere sömürmektir. İnsan ticaretinin karşımıza çıkan en yaygın çeşidi cinsel istismar ve işgücü sömürsüdür (Kocasakal 2003).

Akademisyenler ve uluslararası kuruluşlar insan ticaretinin oluşum nedenlerini daha çok arz ve talep durumuna veya itici ve çekici faktörlere göre açıklamaktadırlar (Sayın 2018). Yaşanan çatışmalar, toplumsal ve ekonomik krizler insanların yaşam koşullarını zorlaştırmakta; dolayısıyla hayatta kalabilmek için iş bulabilmek üzere mevcut ortamlarından uzaklaşıp kendilerine çözümler aradıkları sırada insan ticaretinin mağduru olabilmektedirler (Sigmon 2008). İnsanların yaşadıkları sorunlar nedeniyle ortamdan uzaklaşmaları itici faktörler; sorunlarının çözümü için tacirlerin mağdurlara vaatler sunmaları da çekici faktörler olarak adlandırılmaktadır (Sayın 2018).

Roby (2005) insan ticaretinin gerçekleşmesinde ulusal ve uluslararası düzeyde yaşanan krizleri, giderek derinleşen yoksulluğu, gelir dağılımındaki adaletsizliği, kültürel özellikleri, etnik yapı vb. durumları *makro düzeyde sorunlar* olarak açıklamaktadır. Parçalanmış veya zayıflamış aile ilişkilerini, çocukların ihmal ve istismarını, sağlığa ve eğitime erişememeyi, ebeveynlerin madde kullanımını, çocukların evsiz kalmasını; böylece sokağın risklerine açık hale gelmelerini vb. *mikro düzeyde sorunlar* olarak bildirmektedir. Bu durumların insan ticareti mağduru olmayı kolaylaştırdığını da belirtmektedir.

Birleşmiş Milletlerin 2000 yılında İtalya'nın Palermo şehrinde düzenlemiş olduğu konferansta Palermo Protokolü metninde insan ticaretinin en çok kabul gören tanımı yapılmıştır. Aynı tanım 2006 yılında kabul edilen Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi'nde de bir değişiklik yapılmadan kullanılmıştır (IOM 2009). Türkiye'nin de taraf olduğu bu iki uluslararası sözleşmenin yanı sıra Türk Ceza Kanununun (TCK) 80. Maddesinde de bu tanım kullanılmıştır. Göç İdaresi Başkanlığı'nın, 2020 yılı İnsan Ticaretiyle Mücadele Raporu'nda yer alan bu tanım şöyledir (GİGM 2020);

“Kuvvet kullanarak veya kuvvet kullanma tehdidi ile veya diğer bir biçimde zorlama, kaçırma, hile, aldatma, nüfuzu kötüye kullanma, kişinin çaresizliğinden yararlanma veya başkası üzerinde denetim yetkisi olan kişilerin rızasını kazanmak için o kişiye veya başkalarına kazanç veya çıkar sağlama yoluyla kişilerin istismar amaçlı temini, bir yerden bir yere taşınması, devredilmesi, barındırılması veya teslim alınmasıdır.”

Uluslararası Göç Hukuku Göç Terimleri Sözlüğüne göre, insan ticaretinin sömüren tarafında yer alan insan tacirinin tanımı ise şöyledir;

“istismar amacıyla kandırma, fiziksel veya psikolojik olarak zorlama suretiyle insanlardan ekonomik ya da başka bir kâr edinmek amacıyla onların hareketini sağlayan aracı kişi. Tacirin niyeti en baştan itibaren kişiyi sömürerek bundan kâr veya avantaj sağlamaktır”.

Aynı kaynakta insan ticareti mağduru *“İnsan ticareti suçuna maruz kalan her türlü gerçek kişi”* olarak tanımlanmıştır (IOM 2013).

İnsan ticaretinin türleri konusunda farklı gruplandırmalar yapılmıştır. ABD insan ticaretini zorla çalıştırma ve cinsel sömürü olmak üzere iki grupta toplamıştır (US Department of State 2022). Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) insan ticaretini zorla çalıştırılma ve zorla evlendirilme olmak üzere iki grupta toplamıştır. En yaygın rastlanan cinsel sömürüyü de zorla çalıştırılma içerisinde yer vermiştir (ILO 2021). Birleşmiş Milletler Uyuşturucu ve Suç Ofisi (UNODC) tespit edilmiş olan insan ticareti mağdurlarını istismar edilme biçimine göre (1) cinsel sömürü, (2) zorla çalıştırma, (3) suçta kullanma, (4) dilendirilme, (5) zorla evlendirilme, (6) organların alınması, (7) çocuk satışı olmak üzere yedi grupta toplamıştır (UNODC 2020). Türkiye’de de tespit edilmiş olan mağdurlar istismar biçimine göre (1) cinsel sömürü, (2) işgücü sömürüsü, (3) zorla dilendirme, (4) zorla evlendirme, (5) çocuk satışı ve (6) organ-doku ticareti olmak üzere altı gruba ayrılmıştır (GİGM 2020).

İnsan tacirleri dezavantajlı durumdaki bireyleri sömürerek yüksek kazanç sağlamak ve elde tutabilmek için, çeşitli tedbirler almaktadırlar. Özgür kalarak çok sayıda bireyi sömürebilmek için, dezavantajlı konumdaki bireyleri tercih etmekte, bu kişilere şiddet uygulayarak denetimleri altında bulundurmakta, böylece suçu saklamakta ve mağdurların görünür olmasını engellemektedirler (Sever ve ark 2012, Çabuk ve Çavuşoğlu 2015). Bu nedenle insan ticareti mağdurlarının sayıları konusunda gerçek rakamları bilmek hiçbir zaman mümkün olamamaktadır. ILO, 2016 yılında insan ticareti mağdurlarının sayısını tahmini olarak 40.3 milyon olarak açıklamış; 2021 yılında ise bu sayının 50 milyona yükseldiğini belirtmiştir.

UNODC ise, 2016 yılında 142 ülkede resmi olarak tespit edilmiş mağdur sayısının 225 bin olduğunu açıklamıştır. Elde edilen bu iki bilgidен hareketle her 1680 mağdurdan sadece birine ulaşılabildiği, tacirlerin bu suçtu hangi boyutta gizleyebildiklerinin kanıtıdır.

Türkiye’de insan ticareti mağdurlarıyla ilgili idari işlemler ve hizmetler 2004-2013 yılları arasında Emniyet Genel Müdürlüğü, Yabancılar Daire Başkanlığı (EGMYDB) tarafından yürütülmüştür. Bu hizmetler 2014 yılından itibaren de Göç İdaresi Başkanlığı tarafından yürütülmektedir. 2004-2013 yılları arasında tespit edilen insan ticareti mağduru sayı 1327; 2014-2022 yılları arasında ise bu sayı 2017’ye çıkmıştır (Çavuşoğlu 2014, GİGM 2023).

İnsan tacirlerinin kazanç miktarı konusunda, Hodge (2014) bir çalışmasında yıllık küresel kazancın yaklaşık 44.3 MİLYAR \$ olduğunu; ILO, Uluslararası Göç Örgütü (IOM) ve Walk Free işbirliğinde hazırlanan 2021 Yılı Tahmini Raporu’na göre; bu kazancın yıllık 150 MİLYAR \$ olduğu ve her geçen gün tacirlerin kazançlarının arttığı belirtilmiştir (ILO 2021).

İnsan ticaretinde, suçun failleri olan ve çıkar sağlayan, sürecin arz tarafında bulunan tacirler insan ticareti sorununun önemli aktörlerindedir. İnsan tacirlerinin yaygın ağları ve ileri seviyede örgütlenen suç grupları bulunmakta; üyeleri çeşitli ülkelerden ve etnik gruplardan oluşmakta; daha çok sınır ötesi faaliyetlerde bulunmaktadır (Shelley 2010). Bu güne kadar yapılmış olan çalışmalar tacirlerin daha çok cinsel sömürü biçimiyle ilgilendikleri, farklı cinsiyette ve farklı kademelerde yer aldıkları anlaşılmıştır. Surtees (2008) bir çalışmasında, insan ticareti sürecinde kadın tacirlerin, daha çok sömürülecek kadınların belirlenmesinde ve onlara ulaşarak ikna edilmesinde; erkeklerin ise çoğunlukla sömürü aşamasında yer aldıklarını belirtmiştir. Bazı kadınların aynı zamanda seks işçisi olduğunu veya daha önce insan ticareti suçunun mağduru olduklarını bildirmiştir. IOM (2004) tarafından yapılmış bir çalışmaya göre, tacirlerin kullandıkları yöntem, mağdurları sınırlardan geçirirken kullandıkları yöntem, suç alanlarının büyüklüğü ve kendi aralarındaki ilişki biçimlerine göre üst, orta ve alt düzey olarak gruplandırılmıştır (IOM 2004’den akt. Erdal 2008).

İnsan ticaretinin hukuksal tanımı dikkate alınarak bir kişinin insan ticareti mağduru olarak değerlendirilebilmesi için üç temel unsur belirlenmiştir. Mağdurların bu üç temel unsorda belirtilen göstergelerin her birinden en az bir tanesine maruz kalmış olması gerekmektedir. Bu unsurlar;

(1) Suç eylemi (Asıl fiiller) insan ticaretinin gerçekleşebilmesi için hangi fiillerin gerçekleştirildiği, diğer bir ifadeyle neler yapıldığı ile ilgilidir. Bunlar; bireyi ülkeye sokmak, ülke dışına çıkarmak, tehdit etmek, kaçırmak, bir yerden başka bir yere götürmek, sevk etmek ve barındırmaktır.

(2) Kullanılan yöntem (araç fiiller) insan ticaretinin yapılma yöntemleriyle ilgilidir. Bunlar; bireyi aldatmak, hile, tehdit baskı, cebir, şiddet uygulamak, nüfuzu kötüye kullanmak, kişiler üzerinde denetim olanaklarını kullanmak veya çaresizliğinden yararlanmaktır.

(3) Sömürü amacı (amaç fiiller) ise, kişilerin hangi amaç için sömürüldükleridir. Bunlar; zorla çalıştırmak, hizmet ettirmek, köle ve benzeri uygulamalara maruz bırakmak, fuhuş yaptırmak, vücut organlarını almak ve diğer istismar biçimleri için sömürmektir (Sagut, 2020 ve Çabuk, 2021).

Türk Ceza Kanununun (TCK) 80. Maddesinde, insan ticareti suçunun yaptırımı "sekiz yıldan on iki yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezasıdır". İnsan ticareti suçunda hapis cezasının üst sınırının on yıldan fazla olması nedeniyle ağır ceza mahkemeleri görevlidir. Ayrıca insan ticareti suçu resen kovuşturulan bir suç türü olduğu için suçtan zarar gören kişinin şikâyeti aranmaz (Sagut, 2020).

Emniyet Genel Müdürlüğü, Yabancılar Daire Başkanlığı döneminde, Türkiye sınırları içerisinde belirlenen insan tacirlerinin istatistikleri Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Türkiye’de 2004-2013 Yılları Arasında Belirlenen İnsan Tacirlerinin Uyruklarına Göre Dağılımı

Uyruklar	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	Toplam
Türkiye	184	333	375	264	212	257	73	90	70	57	1915
Özbekistan	-	4	5	4	12	8	16	8	3	-	60
Azerbaycan	13	6	7	7	3	4	2	1	2	1	46
Rusya	14	2	10	10	1	5	1	2	1	-	46
Moldova	4	10	12	10	4	1	2	-	1	-	44
Kırgızistan	2	5	5	4	4	5	8	3	2	-	38
Türkmenistan	1	-	1	1	4	5	4	2	4	1	23
Gürcistan	2	3	3	2	5	6	1	-	-	-	22

Romanya	1	1	-	3	1	2	-	-	-	1	9
Belarus	1	2	-	-	-	-	1	-	-	-	4
Ermenistan	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Diğer ülkeler	5	2	-	2	1	2	-	1	1	-	14
Toplam	230	368	418	307	247	295	108	107	84	60	2224

Tablo 1, Çavuşoğlu (2014) verileri kullanılarak araştırmacı tarafından düzenlenmiştir. Ayrıca doküman incelemesi sırasında, EGMYDB’ne ait verilere Derneğin arşivinde de rastlanmıştır.

Ülkemizde insan tacirleriyle ilgili diğer bir veri ise, Sagut’un (2020) Yargıtay Dairelerindeki dosya sayılarıyla ilgili çalışması olup; Tablo 2’de 2011-2018 yılları arasında insan ticareti dava dosyası sayıları bulunmaktadır.

Tablo 2. Yargıtay Dairelerinde 2011-2018 Yılları Arasında Görülen Dava Sayısı

Yıllar	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Dava sayıları	82	132	113	74	41	27	57	26

Her iki tabloda da (Tablo1-2) insan taciri sayılarında yıllar içerisinde dalgalanmalar olduğu; ancak çoğunlukla sayılarının giderek azaldığı görülmektedir.

Tüm bu literatür ışığında bu çalışma; başka ülkelere Türkiye’ye getirilerek insan ticaretine maruz bırakılan insan ticareti mağdurlarının, ikna edilme sürecinden başlanarak, taşınma ve sömürülme aşamalarda, insan tacirlerinin kullandıkları yöntemler, aldıkları sorumluluklar ve üstlendikleri roller ile tacirlerin özelliklerinin belirlenmesi amacıyla yapılmıştır.

2. YÖNTEM

Bu çalışmada, insan tacirlerinin insanları sömürmek üzere kullandıkları yöntemler, aralarındaki ilişkiler, aldıkları sorumluluklar ile genel özelliklerinin belirlenebilmesi amacıyla nitel araştırma yöntemlerinden gömülü teorisinin (Grounded Theory) “yapılandırmacı deseni” kullanılmıştır.

Daha çok sosyal bilimler alanında kullanılan gömülü teori, işlenmemiş verilerde “gömülü” halde bulunan kategorileri bulup ortaya çıkarmak, davranışların nedenlerini belirlemek, dolayısıyla verilerden hareket edip teori üretmek gibi özellikleri bulunan nitel araştırma

desenidir (Creswell, 2013). Yapılandırmacı / İnşacı yaklaşım Gömülü teorinin üç farklı alt deseninden biri (Bryant ve Charmaz 2007'den akt. Çelik ve Ekşi 2015) olup, Charmaz'a (2006) göre bu desen, yüzeyde görülen sebeplerle değil, verilerin içerisindeki açık ya da örtük konumda bulunan, inançlar ve değerleri anlamaya çalışmaktadır. Bu desenin odağında, araştırmacı ve katılımcının beraberce yol alması; araştırmacının **girişimci** rolü üstlenmesi vardır. Bu desenin seçimindeki asıl neden, araştırmacının önceden insan ticaretiyle ilgili çalışmanın içerisinde yer almış olmasıdır. Bu durum tacirlerin anlaşılmasını kolaylaştırmıştır.

2.1. Araştırmanın evren ve örnekleme:

Bu çalışmada “amaçlı örnekleme” tekniği kullanılmıştır. Bu teknik, zengin verileri olduğu öngörülen olgu ve olayların ayrıntılı olarak incelenmesiyle, bilgiye dayalı veri setinin oluşturulmasına olanak sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek 2018).

Araştırmanın evrenini, Aile Danışmanları Derneği'nin, Kasım 2009- Haziran 2016 tarihleri arasında hizmet verdiği, başka ülkelerden Antalya'ya getirilerek sömürülen, insan ticareti mağdurlarının bilgileri oluşturmaktadır. Dernekte, her mağdurun tüm bilgilerini içeren bir dosyası bulunmaktadır. Bu kayıtlar içerisinde insan tacirlerinin eksiksiz olarak bilgileri bulunan, ikisi Ukrayna dördü Türkmenistan uyruklu altı insan ticareti mağduruna ait dosya bu araştırmanın örneklemini oluşturmuştur.

2.2. Verilerin Toplanması

Nitel çalışmada en çok kullanılan üç çeşit veri toplama aracı bulunmaktadır. Bunlar görüşme, gözlem ve yazılı dokümanların incelenmesidir. Yıldırım ve Şimşek (2018) çalışmada hedeflenen olgularla ilgili bilgileri içeren yazılı kayıtların analiz edilmesi olduğunu, incelenecek dokümanların ise araştırmanın sorusuna göre belirlenmesi gerektiğini vurgulamıştır. Akturan (2008), araştırma sorusuna göre yazılı ve görsel belgelerin incelenmesi, zengin ve kapsamlı bir çıkarımda bulunulabilmek için oldukça önemli olduğunu belirtmiştir. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak, Aile Danışmanları Derneği'nin hizmet verdiği altı insan ticareti mağduruna ait arşiv kayıtları incelenmiştir. Bu dokümanların içerisinde (1) mağdurların kendilerini ifade ettikleri mülakat raporları, (3) kolluk birimlerinin kayıtları ve (3) meslek elemanlarının raporları kullanılmıştır.

2.3. Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırma öncesi Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Komitesi'nden (28.04.2022 tarih ve EKK21-22/14/002) Etik Kurul Onayı alınmıştır. Ayrıca Aile Danışmanları Derneği Yönetim Kurulundan arşiv incelemesine ilişkin izin alınmıştır.

2.4. Verilerin Analizi

Gömülü teoriyi oluşturanlar, verilerin analizi ile ilgili olarak, sürece toplanan ilk verinin analiziyle başlanıp, verilerin eş zamanlı olarak toplanması; yani bir yandan araştırmanın verilerini toplarken aynı zamanda verilerin analiz edilmesiyle ilerleme sağlanması olup bu sürecin araştırma tamamlanmaya kadar devam etmesidir (Corbin ve Strauss 1990, Glaser 1992, Charmaz 2006). Akturan ve Hatemoğlu (2008), gömülü teorideki veri analizini, gerçek veriler, notlar ve teoriler arasındaki sürekli etkileşimi içeren bir münazara olarak değerlendirmektedir. İnsan ticareti mağdurlarına ait tüm belgeler önce araştırmacı tarafından okunmuş, ilk aşamada içerisinde insan tacirlerine ilişkin veri bulunmayan 38 dosya elenmiş, ardından ikna-seyahat-sömürü aşamalarında insan tacirlerine ilişkin bilgiler bulunan 14 dosya değerlendirilmeye alınmıştır. Akturan ve Hatemoğlu'nun (2008) belirttiği gibi, detaylı çıkarımda bulunabilmek ve veri çeşitliliği sağlamak üzere tacirlerin ilişkileri ve ülke durumları da dikkate alınarak toplam 66 dosyadan altı mağdur dosyası belirlenmiştir.

Bu çalışmada insan ticareti mağdurlarının kaynak ülkelerinden başlayarak, Türkiye'ye getirilmeleri, sömürülmeleri ve kurtarıldıktan sonra ülkelerine dönünceye kadar iletişim içerisinde oldukları tüm tacirlerin bilgileri incelenmiştir. Dolayısıyla tacirlerin Türkiye'deki ve başka ülkelerdeki durumuna yer verilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmanın bulguları insan ticareti mağdurlarına ait dokümanlar içerisinde, insan ticaretinin üç temel unsuru dikkate alınarak, her bir unsur için tacire ait bilgileri içeren altı mağdur dosyası kullanılmıştır. Tacirlerin ilişki ağı dikkate alınarak iki ülke belirlenmiştir. Buna göre elde edilen veriler, araştırmanın amacına uygun olarak iki ana tema ve üç alt tema altında toplanmıştır. Ortaya çıkarılan temalar: **Tema 1:** İnsan ticaretinin aşamaları ve tacirlerin kullandıkları yöntemler, Alt temaları: (1) İkna

aşaması, (2) Seyahat aşaması, (3) Sömürü aşaması; **Tema 2:** Tacirlerin sayıları, cinsiyetleri ve ilişki ağlarıdır.

3.1 İnsan Ticaretinin Aşamaları ve Tacirlerin Kullandıkları Yöntemler

İkisi Ukrayna, dördü Türkmenistan uyruklu olmak üzere altı insan ticareti mağdurunu sömüren insan tacirlerine ilişkin bilgiler, her bir mağdurun yaşam deneyimi üzerinden üç aşamada (ikna-seyahat-sömürü) belirtilmiştir. Mağdurlar K harfiyle, tacirler ise isimlerinin baş harfiyle kodlanmıştır.

3.1.1. K1'in ikna, seyahat ve istismar aşamaları

(1) İkna aşaması: K1 ülkesinde dans ederek gelir elde etmektedir. K1 kendi ülkesindeyken Z isminde bir kadın arkadaşının aracılığıyla Türkiye'de yaşayan Belarus'lu V adındaki bir kadınla telefonla konuşmuş, sonrasında internetten yazışmışlar. Z ve V Türkiye'de aynı gazinoda çalışmaktadırlar. V K1'e Türkiye'de kendisinin de çalıştığı gazinoda dans ederek çok yüksek gelir elde edebileceğini söylemiş ve bu gazinonun adını mesaj olarak göndermiştir. K1 internetten gazinonun özelliklerini öğrenmiş ve web sayfasındaki iş kontratını doldurmuş, imzalamış, arkadaşı Z'ye gazinoya götürmesi için teslim etmiştir. Arkadaşı Z yaklaşık bir ay sonra K1'in iş kontratını ilgili gazinonun işveren temsilcisi olan M'ye (erkek) teslim etmiştir. M ve V K1'in resmi işlemlerini yaklaşık üç ayın sonunda tamamlamışlar ve K1'in uçak biletini alarak K1'e göndermişlerdir.

(2) Seyahat aşaması: K1 Türkiye'ye gelmek üzere havaalanına gittiğinde kendisi gibi dans eden üç kız arkadaşıyla karşılaşmış, sohbet ettiklerinde aynı gazinoda çalışacaklarını öğrenmiştir. Uçakla hep beraber Türkiye'ye gelmişler. Onları V ve M karşılamış, bir minibüsle hep beraber çalışacakları gazinonun alt katında bulunan dans eden kadınların kaldığı misafirhaneye yerleştirmişler.

(3) Sömürü aşaması: K1, ilk bir hafta dans ederek çalışmış, haftalık 420TL ücret almıştır. K1 çalıştığı gazinodaki tüm kadınların dansçı olarak çalışma izinlerinin bulunduğunu, sayılarının yaklaşık 40 olduğunu, birçok kadının aynı zamanda erkeklerle birlikte olarak para kazandıklarını öğrenmiştir. İlerleyen günlerde V K1'e konsomatris olarak (müşterilerin masasına oturması, onların dokunmasına izin vermesi, cinsel ilişkiye girmesi) çalışmasını

söylemiş, ancak K1 asla kabul etmediğini belirtmiştir. Ay sonuna doğru V ve M, K1'le yeniden konuşarak erkeklerin özellikle kendisini beğendiğini ve istediğini, bu nedenle hem dansçı hem de konsomatris olarak çalışması gerektiğini belirtmişler ve K1 karşı çıkınca elindeki telefonunu ve pasaportunu almışlar, dans ettiği zamanın dışında misafirhaneden çıkmasına izin vermemişlerdir. K1 üç gün bu şekilde çalıştıktan sonra oda arkadaşının telefonunu kullanarak gizlice 157 acil yardım hattını arayarak yardım istemiş. Polislerin gelmesiyle kurtarılmıştır.

3.1.2. K2'in ikna, seyahat ve istismar süreci

(1) İkna aşaması: K2 üniversitenin aşçılık bölümünden mezundur ve iş buldukça aşçı olarak çalışmaktadır. K2 ülkesindeyken dört yıl önce tanışıp arkadaş olduğu S isimli kadınla ara sıra görüşüyorlarmış, ancak samimi değillermiş. S sıklıkla başka ülkelere giderek çalışmaktadır. S K2'ye "...hep çalışıyorsun ancak gelirin çok az, ben Türkiye'de kuyumcуда çalışıyorum, tercümanlık yapıyorum, sen de gel kuyumcуда aşçı olarak çalışırsın, kuyumcуда çalışan sayısı 20 kişi. Hem yorulmazsın da" demiştir. K2 bu teklife olumlu bakmış, ne kadar kazanacağını, nerede kalacağını sormuştur. S telefon edip Türkiye'deki işverenine soracağını söylemiştir. Birkaç saat sonra patronuyla görüştüğünü söyleyerek "aşçılık işiyle beraber işyerinin temizliğini de yapman gerekecek ve aylık 2000 Dolar kazanacaksın, benimle aynı evde kalacaksın ve kira ödemeyeceksin" demiştir. K2, S'ye teklifi kabul ettiğini söylemiş, beş gün içerisinde pasaportunu hazırlamışlar, S'nin işvereni her ikisinin de uçak biletini almıştır.

(2) Seyahat aşaması: K2 ve S birlikte havaalanına gelmişlerdir. S, uçakta oturma yerlerinin ayrı olmasını istemiş, K2 durumu yadırgamış ancak irdelememiş. Aynı uçakta yolculuk yaparak Türkiye'ye gelmişler. K2 ve S bir taksiye binerek bir gecekondu mahallesinde bahçe içerisinde yüksek girişi olan tek katlı bir eve gitmişler.

(3) Sömürü aşaması: Evde S'nin işvereni/patronu gerçek adı N olan ve takma adı C olan erkek NC, NC ile beraber çalışan başka bir erkek D, Ukraynalı Y isminde bir kadın ve Gürcistanlı P isminde başka bir kadın varmış. S, K2'yi evdekilerle tanıştırmış ve birlikte S'nin odasına geçmişler. S, K2'ye "...gördüğün ve anladığın gibi bu evdeki kadınlar, ben de dâhil olmak üzere erkeklerle cinsel ilişkiye girerek kazanç sağlıyoruz. Burada hiç kimse aşçılık ve temizlik yaparak 2000 Dolar kazanamaz. Ancak bu yolla bu kadar para kazanılır. Bu akşam misafirsin yarın çalışmaya başlarsın" demiştir. K2 bunu kabul etmeyeceğini söyleyerek

arkadaşına saldırmıştır, S bağıırıp yardım istemiş ve NC elinde sopayla içeriye girerek doğrudan K2'yi dövmeğe başlamıştır. Kısa sürede K2'in kafası kanamaya başlamış, kolu/sırtı, bacağı sopanın şiddetiyle patlamış ve kanamıştır. K2 neye uğradığını şaşırılmış ve korkudan sessizce ağlamıştır. Aynı gece NC, K2'ye tecavüz etmiştir. K2 sonraki üç gün eve gelen müşterilerle cinsel ilişkiye girmek zorunda kalmıştır. Dördüncü gün D, P ile beraber K2'yi de alarak evlerine yakın bir otele müşteriye götürmüşler (K2 eve yakın bir yerde postane olduğunu fark etmiş), D otele geldiklerinde K2'yi P'ye teslim etmiş ve kendisi dışarda beklemiştir. P, K2'yi bir odaya götürmüş, müşteriye teslim etmiştir. K2 müşterinin İngilizce bildiğini öğrenince telefonundan ailesini aramak istediğini söyleyerek yardım istemiş, müşteri yardımcı olmak istememiştir. İşleri bitip eve döndüklerinde, D K2'nin müşteriden telefon istediğini öğrendiğini ve asla müşterilerden böyle istekleri olmaması gerektiğini belirterek yine aynı sopayla dövmeğe başlamıştır. K2 dayak sonrası bayılmış, birkaç saat sonra kendisine gelebilmiştir. Dayaktan sonra K2 üç gün hasta yatmış, bu süre içerisinde ceza olsun diye evin bodrumuna bırakılmış, her gün sadece yarım ekmek verilmiştir. Üçüncü günün sonunda NC borçlarının biriktiğini ve daha fazla çalışması gerektiğini söyleyerek odasına geçmesine izin vermiştir. K2 itiraz etmeden çalışacağını söyleyerek kaçabileceğini düşünmüş; D'ye ve NC'ye diğer kızlar gibi gönüllü çalışacağını söylemiş ve öyle davranmaya başlamıştır. Bir hafta kadar sonra P ile beraber markete gitmişler, eve döndüklerinde izin verirlerse marketten çikolata almak üzere tekrar gitmek istediğini söylemiş, S ile birlikte gitmesine izin vermişlerdir. Markete kadar beraber gidip S markette diğer ürünlere bakarken K2 koşarak postaneye gitmiş ve polise telefon ederek yardım istemiş, güvenlik görevlisine de kendisini saklamasını söylemiş, görevli K2'yi müdürün odasına götürmüş, kısa sürede polis gelmiş ve K2 kurtarılmıştır.

3.1.3. K3 ve K4'ün ikna, seyahat ve istismar süreci (K3 ve K4 iki kız kardeştir)

(1) İkna aşaması: K3 ve K4 iki kız kardeş olup, K3 ülkesindeyken ailesinin bulunduğu köyden ayrılıp şehir merkezinde çalışmaya başlamıştır. Bir süre sonra bulunduğu şehirde O isminde bir Türk vatandaşı erkekle tanışmış, birlikte yaşamaya başlamışlar; O, vize süresi dolunca Türkiye'ye dönmüş, bu arada K3 hamile kalmış, ailesi bu durumu onaylamadığı için bağları kopmuştur. K3 O'yu telefonla arayarak 6 aylık hamile olduğunu ve Türkiye'ye gidip kendisiyle evlenmek istediğini söylemiştir. O kabul etmiş ve L isimli bir Türk kadın arkadaşını K3'ü Türkiye'ye getirmesi için K3'ün ülkesine göndermiştir. Bu sırada K3 ablası K4'e

gelişmeleri anlatmıştır. K4 ise kız kardeşinin önceki anlatımlarından yola çıkarak yaşananların normal olmadığını düşünerek, kendisi de K3'e eşlik etmek istediğini, aynı zamanda Türkiye'de çalışmak istediğini söyleyerek seyahat sürecine katılmak istemiştir. L K4'e evde yaşlı bakıcılığı işi yaparak 1500 Dolar aylık kazancı olan iş ayarladıklarını belirtmiştir. Böylece ikna edilme süreci K3 için evlenme, K4 için yaşlıya bakmak olarak başlamıştır.

(2) Seyahat aşaması: K3 ve K4'ün pasaport ve uçak biletleri S tarafından karşılanmış, hazırlıklar bir hafta içerisinde tamamlanmış, seyahat sırasında yanlarında bulundurmaları gereken 500 Dolar L tarafından her ikisine de verilmiştir. K3, K4 ve L beraber havaalanına gitmişler. L havaalanındayken kendi uçak biletinde bir sorun çıktığını, bir sonraki gün geleceğini belirterek onları havaalanında karşılayacak kişinin adının A olduğunu söyleyerek fotoğrafını göstermiş *"bu kişi sizi alacak; O'ya götürecektir"* demiştir. K4 bu durumdan rahatsız olarak O ile telefonla konuşmak istediğini söylemiş ve aramıştır. O *"sizi arkadaşım A havaalanından alıp bana getirecek, merak edecek bir şey yok"* demiştir. İki kardeş uçakla Türkiye'ye gelmişlerdir. A iki kız kardeşi havaalanından alarak özel arabasıyla bir otele götürmüş, yolda O'nun kendilerine sürpriz hazırladığını ve bir sonraki sabah otele geleceğini belirtmiştir. K3 hamile olduğu için A dinlenmesi gerektiğini bahane ederek otel kaydı için pasaportlarını istemiş ve onları odaya göndermiş, birkaç saat sonra da odaya yemek getirmiştir.

(3) Sömürü aşaması: Ertesi sabah A, kız kardeşlerin odasına gelerek *"ben sizi 1700 Dolara satın aldım. Bundan sonra benim için çalışarak borcunuzu ödeyeceksiniz, yani erkeklerle cinsel ilişkiye gireceksiniz"* demiş ve çantalarını ellerinden alarak yatağın üzerine boşaltmıştır. Her ikisinin çantasındaki toplam 1500 Doları, ikisinin de cep telefonunu ve tanıdıklarının telefon numaralarının yazılı olduğu kâğıdı almıştır. K3 ve K4 bunu asla kabul etmediklerini belirtmiş, ancak A, K4'e fiziksel şiddet uygulamıştır. Kabul etmemeleri durumunda K3'ün karnını tekmeleyerek bebeği anne karnında öldüreceğini, dolayısıyla annenin de zehirlenerek öleceğini vurgulamıştır. Kapıyı üzerlerinden kilitleyerek çıkmıştır. İki saat sonra tekrar odaya gelerek her ikisine de yeni kıyafetler getirmiş (renkli iç çamaşırı, tül den üst kıyafet, şort vb.). Bu defa K3 kabul etmediklerini söyleyerek karşı çıkmış ve A, K3'e tokat atmış, cebinden çıkarttığı çıplak, ölmüş ve bedeni şişmiş bir kadın fotoğrafı göstererek *"fotoğraftaki kadını, bana karşı çıktığı için öldürdüm. Sizi de aynı şekilde öldürürüm, polis arkadaşlarım var, benim ülkemde kimse size inanmaz ve önemsemez zaten"* demiştir. Banyo yapmalarını, yeni

getirdiği kıyafetleri giymelerini ve odaya bıraktığı poşete ülkelerinden getirdikleri tüm kıyafetleri koymalarını söyleyerek kapıyı üzerlerinden kilitleyerek çıkmıştır. Akşam olduğunda tekrar odaya gelerek yiyecek getirmiş, bu defa güzel sözler söylemiş ve yemekten sonra her ikisini de kuaföre götüreceğini belirtmiştir. Akşam saat 22.00 gibi ikisini de otelin yaklaşık 50 metre uzağındaki kuaföre götürmüştür; saçlarını sarıya boyatmış, biraz kısaltmış; kuafördeyken parfüm ve çamaşır satıcısı gelmiş, kuaförün yönlendirmesiyle alış veriş yapılmıştır. Kuaförde oldukları süre içerisinde A başka bir erkekle birlikte kuaförün önünde beklemişlerdir. İşleri bitince A iki kardeşi de alarak otele götürmüştür. A aynı gece K4'ün kız kardeşinin yanında (kendi odalarında) zorla iki erkekle cinsel ilişkiye girmesini sağlamıştır. A sonraki sabah M adındaki Kırgızistan uyruklu bir kadınla tekrar kız kardeşlerin kaldığı odaya gelerek *“dün akşam sizin için 2000 Dolar daha masraf ettim borcunuz çoğaldı; bundan sonra aynı otelde farklı odalarda benim gönderdiğim erkeklerle birlikte olacaksınız, M ne yapmanız gerektiğini size öğretecek”* diyerek odadan ayrılmıştır. Sonraki üç gün, K3 günde 3-4 erkekle cinsel ilişkiye girmiş (özellikle hamile kadınları tercih edenler tarafından); ablası K4' de günde 6-10 erkekle cinsel ilişkiye girmiştir. Dördüncü gün gece yarısı polisler otele gelerek ikisi ve kendileri gibi üç kadını daha kurtarmışlardır.

3.1.4. K5'in ikna, seyahat ve istismar süreci

(1) **İkna aşaması:** K5 ülkesinde bir kafede çalışırken, İ adındaki bir kadınla tanışmış, sohbet etmişler, kadın K5'e Türkiye'de çalıştığını, ev temizliği yaparak çok kazandığını söylemiştir. Sonraki birkaç gün kafeye çok sık gelmeye devam etmiş ve her defasında sohbet etmişlerdir. İ, K5'şe *“iki hafta sonra Türkiye'ye döneceğim, sen de gel, ben patronumla konuşurum, sana da iş ayarlarız, merak etme rahat edeceğin bir ev buluruz, hem de komşu oluruz, birbirimize destek oluruz”* demiştir. K5 düşünmüş, çalıştığı kafeden çok az kazandığı için olumlu değerlendirmiş ve İ'ye patronuyla konuşmasını söylemiştir. İ, K5'in yanındayken Türkiye'deki erkek patronu M'yi aramış, telefonun sesini de açmış, K5'den bahsederek iş konusunda yardım istemiştir. İ'nin patronu da komşularının ihtiyacı olduğunu söylemiş, konuşup tekrar arayacağını belirtmiştir. Bir sonraki gün İ kafeye gelmiş ve K5'e *“patronum aradı, komşumuz seni kabul etmiş, aylık 1200 Dolar maaş verecekmış ve hemen gitmeni istemişler”* demiştir. K5 ailesiyle görüşmüş, kabul edip sevinmişler. K5 işlemler için pasaportunu İ'ye vermiş. M, İ'ye para göndermiş, İ ise, kendisine ve K5'e uçak bileti almış ve

birlikte havaalanına gitmişlerdir. İ, havaalanına gider gitmez “*tüm işlemlerimizi ayrı ayrı yapalım, uçakta ayrı yerlere oturalım, böylesi daha iyi olur*” demiş. K5 birlikte yapmak istemiş, İ “*ben daha önce vize sorunu yaşadım, beni sınır dışı etmişlerdi, bu nedenle ben bir sorun yaşarsam sana bir şey olmasın*” demiştir. K5, İ’nin kendisini koruduğunu düşündüğü için rahatlamıştır. Bu sırada İ, K5’e bir telefon kartı vererek “*Türkiye’ye gittiğinde telefon kartını telefonuna tak, patronun seni arayacak ve gelip seni alacaklar. Ben de eve taksitle geçeceğim. Evde görüşürüz*” demiştir.

(2) Seyahat aşaması: K5 işlemlerini tamamlayıp uçağa geçmiş, İ’nin de kendisiyle aynı uçağa bindiğini görmüş, farklı koltuklara oturmuşlar, ancak Türkiye’ye geldiğinde İ’yi görmemiştir. Telefonuna yeni kartı takmış, söylendiği gibi patronu aramış, dışarıda beklediklerini üzerinde siyah kıyafeti ve başında kırmızı mavi renkte şapkası olduğunu söylemiştir. Dışarıda bulmuşlar, M’nin özel arabasıyla bir eve gitmişlerdir.

(3) Sömürü aşaması: Gittikleri evde sadece ikisi varmış, M kapıyı içeriden kilitlemiş, K5’e “*sen burada ne iş yapacağını biliyor musun?*” diye sormuş, K5 de “*Evet biliyorum. Komşunuzun ev işlerini....*” K5 cümlesini bitirmeden M tekme tokat dövmeye başlamış. “*Burada sadece erkeklerle cinsel ilişkiye girerek para kazanacaksın, bana olan 3000 Dolar borcunu ödeyeceksin ve başka da bir işin olmayacak. Ben seni satın aldım, uçak biletini ödedim*” demiştir. K5, M’ye asla bu işleri yapmayacağını söylediğinde, M bu defada elektrik kablosuyla rastgele vurmaya başlamış. K5’in tüm vücudu kablo izleriyle kızarmış, açık yaralar olmuş. “*Yarım saate kadar hazırlan, bir müşteri gelecek, onunla cinsel ilişkiye gireceksin*” diyerek K5’şe banyoyu göstermiştir. K5 aynı gün içerisinde iki farklı erkekle cinsel ilişkiye girmek zorunda kalmıştır. K5 bu şekilde dört ay süreyle günde ortalama 4-6 farklı erkekle cinsel ilişkiye girmek zorunda kalmıştır. Buldukları ev çok katlı site içerisinde bir apartman dairesi olup; K5 çoğu zaman aynı site içerisinde dört farklı dairede; bazen otelde bazen de araba içerisinde cinsel sömürüye maruz kalmıştır. Bu süre içerisinde K5’i hiçbir zaman yalnız bırakmamışlardır. K5’i gidilmesi gereken yerlere çoğu zaman M götürmüş, diğer zamanlarda M’nin sevilisi olan Kırgızistanlı kadın Y, bazen de M’nin birlikte çalıştığı iş arkadaşı A (Erkek) götürüp getirmiştir. Bu süre içerisinde K5, M ve A’nın kendisi gibi çok sayıda kadın çalıştırdığı, bunun için farklı yerlerde kiralık evleri olduğunu öğrenmiştir. Ara sıra çalıştırılan diğer kadınları aynı araba ile işe götürülürken ya da aynı evde başka bir odada müşteriyle cinsel sömürüye maruz kaldığı sırada görmüştür. Bir gün K5 evde uyuduğu bir sırada polislin

düzenlemiş olduğu operasyonla kurtarılmış, karakola gittiklerinde M'nin ve A'nın takma isim kullandığını, kendisi gibi 22 kadının daha çalıştırıldığını, bunların çoğunluğunun seks işçisi olduğunu öğrenmiştir.

3.1.5. K6'nın ikna, seyahat ve istismar süreci

(1) İkna aşaması: K6 ülkesindeyken iki yıl Türk firmasında çalışmış ve Türkçe öğrenmiştir. Annesi ölünce felç geçirmiş olan babasının yanına dönmüş, bir kafede çalışmaya başlamıştır. Yaklaşık bir ay sonra kafede çalıştığı sırada, İ adındaki bir kadınla tanışmış (burada sözü edilen kadın K5'deki kadınla aynıdır ve ikna etme süreci benzer şekilde ilerlemiştir) ve sohbet etmişlerdir. İ, kafeye sık sık gelmeye başlamış, K6'ya Türkiye'de kafede çalışarak aylık 1000 dolar kazanabileceğini, bu konuda kendisine yardımcı olabileceğini söyleyerek ikna etmiştir. İ, K6'nın yanında Türkiye'den M'yi arayarak *“K6'nın işe ihtiyacı var, yakın arkadaşım, burada kafede garson olarak çalışıyor, bu işi çok iyi yapıyor, K6'ya Türkiye'de iş bulabilir misin?”* demiş. M'de kardeşinin kafesi olduğunu ve garson ihtiyacı bulunduğunu, görüşüp kendilerine haber vereceğini söylemiştir. Aynı gün birkaç saat içerisinde İ kafeye gelerek K6'ya işinin olduğunu, 1500 Dolar maaş vereceklerini ve hemen gitmesi gerektiğini söylemiştir. K6 ailesiyle tekrar görüşmüş, babasını komşu köyde evli olan ablasının yanına yerleştirmişler, M giderler için para göndermiş, İ işlemlerin tamamlanmasına yardımcı olmuş, dört gün içerisinde K6'nın pasaportunu çıkarttırıp, uçak biletini de almışlardır.

(2) Seyahat aşaması: K6 ve İ havaalanına birlikte gelmişler, İ, K6'ya telefon sim kartı vermiş ve M'nin fotoğrafını kendi cep telefonundan göstermiş, Türkiye'ye gittiğinde kendisinin verdiği sim kartını telefonuna takmasını ve kısa süre sonra M'nin kendisini arayarak alacağını söylemiştir. K6 uçağa binerek Türkiye'ye gelmiş, söylenenleri yapıp sim kartını telefonuna takmış, telefon çalmış ve M ile konuşmuşlar, M yolda olduğunu, dışarıya çıkıp beklemesi gerektiğini söylemiş, yarım saat sonra arayarak beyaz minibüse gelmesini söylemiştir. K6 minibüse bindiğinde kendisiyle aynı uçaktan inen başka bir kadının da olduğunu fark etmiş, K6'yı karşılamaya M ve sevgilisi Y'de gelmiş. Yolda konuşmuşlar, ismi G olan diğer kadına da İ isimli kadının yardımcı olduğunu öğrenmiştir. Eve dört kişi olarak dönmüşler.

(3) Sömürü aşaması: Eve gittikleri sırada evde kendilerinden başka kimse yokmuş. Y ikisini de aynı odaya alarak *“bu oda sizin, sizi İ'den satın aldık, uçak biletlerinizi biz karşıladık, burada erkeklerle cinsel ilişkiye girerek para kazanacaksınız ve bize olan 3000Dolar*

borcunuzu ödeyeceksiniz” demiştir. Her ikisi de neye uğradığını şaşırarak, itiraz etmişler, sesler yükselmiş, Y bağırarak M’yi çağırarak, M de elektrik kablosunu alarak içeriye girmiş ve her ikisini de kablo ile dövmüştür. İkisi de bitkin düşmüş, yüzünde, kolunda, elinde yaralar açılmış. Y, her ikisini de odada bırakarak, *“siz akıllanıncaya kadar burada kalacaksınız”* deyip odadan çıkmış ve odanın kapısını kilitlemiştir. G bayılmış, K6 çok korkmuş ve donup kalmıştır. Yaklaşık üç saat sonra kapıyı açıp salona gelmelerini ve yemek yemelerini söylemişler, bu sırada K5 ve başka bir kadın daha eve gelmişler. Hep beraber masaya oturmuşlar ancak o akşam G, K5 ve K6 yemek yememişler. M, K6’ya ve G’ye hazırlanmaları gerektiğini bir saat içerisinde başka bir dairede erkeklerle birlikte olacaklarını söylemiş ve iki saat sonra K6 ve G bir alt kattaki daireye götürülmüş ve farklı odalarda erkeklerle cinsel sömürüye maruz bırakılmışlardır. K6 bu şekilde iki gün daha günde 4 erkekle cinsel sömürüye maruz kalmış ve gece evde uydukları sırada polis operasyonu (K5’le aynı zamanda) kurtarılmışlardır.

3.2 Tacirlerin Sayıları, Cinsiyetleri ve İlişki Ağları

Her bir insan ticareti mağdurunu sömüren çok sayıda insan taciri olduğu, bunların cinsiyetinin çoğunlukla kadın olduğu, insan ticaretinin üç aşamada gerçekleştiği, sömürü aşamasına kadar mağdurların cinsel sömürüye maruz kalacaklarından haberdar olmadıkları, hatta kuşkulananlar olsa da ikna edildikleri öykülerinden anlaşılmaktadır. Ayrıca tacirler birbirleriyle karşılaşmalar dahi aralarında güçlü bir iletişim olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4. Tacirlerin Sayıları, Cinsiyetleri, Uyrıkları ve Hangi Aşamada Görev Aldıkları

Sayı	Mağdur Kodu	Tacir Kodu	Cinsiyet	Uyrığı	İkna	Seyahat	Sömürü
1	K1	Z	K	Ukrayna	X		
2	K1	V	K	Belarus	X		X
3	K1	M	E	Türkiye			X
4	K2	S	K	Ukrayna	X	X	X
5	K2	NC	E	Türkiye			X
6	K2	D	E	Türkiye			X
7	K2	P	K	Gürcistan			X
8	K3 ve K4	O	E	Türkiye	X		

9	K3 ve K4	L	K	Türkiye	X	X	
10	K3 ve K4	A	E	Türkiye			X
11	K3 ve K4	M	K	Kırgızistan			X
12	K5 ve K6	İ	K	Türkmenistan	X		
13	K5 ve K6	M	E	Türkiye			X
14	K5 ve K6	Y	K	Kırgızistan			X
15	K5 ve K6	A	E	Türkiye			X

Tacirlerin ve sömürdükleri mağdurların özelliklerine bakıldığında; K3 ve K4'ün kız kardeş olduğu, bu kişilerin aynı zamanda aynı kişiler tarafından sömürüldükleri; K5 ve K6'nın farklı zamanlarda sömürüldükleri ancak sömürenlerin aynı kişiler olduğu; mağdurları sömürenlerin 8'inin kadın, 7'sinin erkek olmak üzere toplam 15 kişi olduğu anlaşılmıştır. Mağdurların uyrukları Ukrayna ve Türkmenistan olmasına rağmen, tacirlerin uyrukları bu iki ülkeye ek olarak Belarus, Gürcistan, Kırgızistan ve Türkiye'dir. Mağdurları ikna edenlerin kadın ve daha çok mağdurla aynı uyruktan olduğu, sömürenlerin ve karar verici olanların daha çok erkek ve Türk vatandaşı oldukları belirlenmiştir.

4. TARTIŞMA

Bu çalışmada insan ticareti mağdurlarının mağduriyet süreçleri üç unsur dikkate alınarak değerlendirilmiş ve ikna edilme, seyahat ve sömürü olmak üzere üç aşamada incelenmiştir. Sayın (2018) bir çalışmasında insan ticaretinin unsurlarını bir süreç olarak görmüş ve bu suçun evrelerini “başlangıç”, “gelişme” ve “sonuç” olarak değerlendirmiştir. Başlangıç aşaması bu çalışmada ki “ikna aşaması” ile benzerlik göstermektedir. Tacirlerin bu aşamada yasal yollarla yüksek gelirli işler bulduklarını söyleyerek ikna ettikleri, kalacak yer ve mükemmel çalışma ortamı sundukları; seyahat belgelerinin hazırlanmasında, uçak biletinde kolaylık sağladıkları görülmektedir. Bu çalışmadaki tüm mağdurlara sağlanan olanaklar ve vaatler benzerlik göstermektedir. Diğer yandan Sayın'ın (2018) “gelişme” ve “sonuç” olarak nitelendirmiş olduğu aşamalar, bu çalışmada seyahat ve sömürü aşamalarıyla benzerlik göstermektedir. Mağdurların kendi ülkelerinden sömürüldükleri ülkelere yasal ya da yasal olmayan yollarla götürüldüklerini, son aşamada ise tacirin amacı doğrultusunda sömürüldüğünü, bu aşamada mağdurun özgürlüğünün kısıtlandığını, kendisiyle ilgili karar almasının engellendiğini,

borçlandırılmanın katlanarak devam ettiğini, telefon, pasaport ve seyahat belgelerine el konduğunu, tecrit edildiğini, yabancı olduğu ortamda korunmasız bırakıldığı, tacirin koşullarına göre hareket ettirildiği ve kendilerine itaat ettirildiği belirtilmiştir. Bu çalışmada da mağdurlar hedef ülkeye vardıkları gün kısıtlanarak, şiddet göyerek cinsel sömürüye maruz bırakılmışlardır.

Tacirlerin özellikleri ile kullandıkları yöntemler konusunda Çabuk'un (2021) yapmış olduğu bir çalışmada, tacirlerin acımasız, her türlü şiddeti uygulayan, uyuşturucu ve diğer suçlarla ilişkili, genellikle şebeke halinde çalışan, hedef ve kaynak ülkeler arasında bağlantıları bulunan bireyler olarak açıklanmıştır. Bu çalışmada da insan tacirlerinin hayatı tehdit eden düzeyde fiziksel şiddet uyguladıkları, ilk günden mağdurun direncini kırıp, mağdur üzerinde şok yaratıp devamında peş peşe cinsel sömürüye maruz bırakıldıkları arasında benzerlik bulunmaktadır.

Laczko (2005), insan ticareti suçunun gizli işlendiğini bu nedenle mağdurlara erişmenin neredeyse imkânsız olduğunu belirtmiş olup bu çalışmada da mağdurların görünürlüğünü önlemek için yalnız bırakmadıkları, kapalı mekânlarda tutarak çoğu zaman müşterileri mağdurun bulunduğu yere getirdikleri, kadınları kuaföre götürürken geceyi tercih etmeleri ve sadece mağdurların kuaförden yararlanmalarının sağlanması vb. bu bilgiyi doğrulayan örneklerdendir.

Bu çalışmada yer alan mağdurların aile ilişkilerinin zayıf, yoksulluğun yüksek olduğu çok açık olup bu durum onları insan ticaretine açık hale getirmektedir. Aynı şekilde Roby (2005), bireylerin insan ticaretine açık olma risklerini parçalanmış aile ilişkileri, çocukların ihmal ve istismarı, ruh sağlığı rahatsızlıklarının olması, madde kullanımı, evsiz kalması, bireylerin insan ticareti mağduru olmalarını kolaylaştıran etmenler arasında yer aldığını belirtmiştir.

Çabuk (2021) bir çalışmada tacirlerin görev dağılımı konusunda yönetici olan tacirin daha çok erkek ve Türk vatandaşı olduğu, sürecin bütünü yönettiği (ikna ve ulaşım dâhil) mağdurları ikna eden tacirlerin daha çok kadın ve mağdurların menşei ülkesinden olduğu, mağdurları ikna edenlerin ve seyahatine eşlik edenlerin daha çok kadın olduğunu belirlemiştir. Bu çalışmada da benzer durum söz konusudur.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada insan ticaretinin sınırları aşan suç boyutuyla ilgili olarak Ukrayna ve Türkmenistan'dan Türkiye'ye getirilen kadınların cinsel amaçlı sömürülmesi sürecinde insan tacirlerinin eylemlerini nasıl gerçekleştirdikleri, hangi yöntemleri kullandıklarına ilişkin süreçleri incelenmiştir. Burada insan ticaretinin unsurları dikkate alınarak ikna-seyahat-sömürü olmak üzere süreç üç aşamada oluşturulmuştur.

İkna aşamasında aktif görev alan tacir kadınların zor durumda bulunan mağdurları seçip, onları ikna etmek için çaba gösterdikleri, işin doğasına uygun olmayan ancak mağdurun hayallerini ve çıkmazlarını değiştirecek kadar yüksek kazançlı iş ve güvende kalabilecekleri yer sunmaları, seyahat giderlerini karşılamaları, teklifi kabul etmelerini kolaylaştırmıştır. Mağdurun ikna olması durumunda vaz geçme olasılığını dikkate alarak olabildiğince hızlı biçimde işlemlerini tamamlayarak hedef ülkeye ulaştırmışlardır.

Tacirler çoğunlukla seyahat aşamasına eşlik etmemiş, eşlik edenler ise muhtemelen herhangi bir biçimde yakalanmanın gerçekleşmesi durumunda havaalanı kamera kayıtlarının inceleneceğini düşünerek bir arada olmamaya özen göstermişlerdir. Seyahate eşlik etmeyenler ise havaalanına kadar birlikte gelmişlerdir. Muhtemelen bu durum mağdurun seyahat etmesini garanti etmek ve güven kaybını önlemek içindir.

Bu süreçte en belirgin unsur hedef ülkeye ulaştıktan sonra zaman kaybetmeden cinsel sömürüye uygun kıyafetler alarak, mağdurun kapalı bir alanda muhafaza altına alınması, yaşam riskine varacak düzeyde şiddet uygulayıp aynı gün defalarca cinsel sömürüye maruz bırakıp direncini kırarak sömürmektir.

Bu çalışmada tacirlerin özellikleri ile ilgili ulaşılan diğer sonuç da, kendi aralarında katı ve sıkı bağları bulunduğu, 15 tacirden sekizinin kadın olduğu, kadınların daha çok mağdurun güvendiği ve mağdurun ülkesinden kişiler olduğu, bunların ikna etmek, işi öğretmek ve onların müşteriye götürülüp getirilme konularında görev aldıkları; erkeklerin daha çok yönetici konumda olduğu, mağdurların sömürü sürecine dâhil olmaları için şiddet uygulanmasında, müşteriye götürülüp getirilmesinde ve finansmanla ilgili işlerde sorumluluk aldıkları belirlenmiştir.

Diğer yandan bu çalışmadaki mağdurların kaynak ülkesi Ukrayna ve Türkmenistan, hedef ülkesi Türkiye olmasına rağmen Gürcistan, Kırgızistan ve Belarus'tan kadınların tacir grubu içerisinde yer aldığı tacirlerin çok geniş ağlara sahip olduğunu düşündürmüştür.

İnsan ticaretiyle mücadele edebilmenin kilit noktası, tacirlerin kimler oldukları, hangi yöntemleri nasıl kullandıklarının bilinmesidir. Sürekli yeni yöntemler kullanan tacirlerin anlaşılması kolay olmamaktadır. Bu gerçek dikkate alınarak kanıta dayalı bilgiye olan ihtiyaç, ancak insan ticaretine maruz kalan mağdurlardan temin edilebilir. Bunun için insan ticareti mağdurlarının güvenliğinin yüksek düzeyde sağlanması ve mağduru merkeze alan politikanın benimsenmesi, bilgi akışını sağlayabilecektir. Önemli olan başka bir konu da, gelen her yeni bilginin bir veri tabanı oluşturularak toplanması, takip edilmesi ve bu bilginin ilgililer tarafından kullanılabilmesidir.

Kaynakça

- Akturan U, 2008. 9. Bölüm doküman incelemesi, Nitel araştırma yöntemleri NVivo 7.0 ile nitel veri analiz, (Editör Baş T ve Akturan U), Ankara, Seçkin yayınevi, (s. 117-23)
- Akturan U, Hatemoğlu G, 2008. 4. Bölüm alt teori, Nitel araştırma yöntemleri NVivo 7.0 ile nitel veri analiz, (Editör Baş T ve Akturan U), Ankara, Seçkin yayınevi, (s. 63-81)
- Arslan S, 2006. Women trafficking in Turkey: International cooperation and intervention / Türkiye’de insan ticareti: Uluslararası işbirliği ve mücadele, Yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara
- Creswell JW, 2013. Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni, Çeviri Demir SB. Ankara, Siyasal Kitapevi.
- Charmaz K, 2006. Constructing grounded theory: A practical guide through qualitative analysis. Los Angeles, CA: Sage.
- Corbin J, Strauss A, 1990. Grounded theory research: Procedures, canons, and evaluative criteria. *Qualitative Sociology*, 13 (1), 2-21.
- Çabuk G, 2021. İnsan ticareti kapsamında cinsel sömürüye maruz bırakılan kadınların mağduriyet süreçleri. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi, Sağlık Bilimler Enstitüsü, Konya
- Çabuk G, Çavuşoğlu T, 2015. İnsan Ticareti Mağdurları ve Korku, *Gündelik Hayat Sosyolojisi Açısından Suç ve Suç Korkusu*, (Editörler Adem S, Öner S), Birinci baskı, Ankara, HEGEM V Yayınları: 51 Bilimsel ve Popüler Eserler Dizisi, (s.206-21).
- Çelik H, Ekşi H, 2018. Nitel desenler: gömülü teori, ikinci baskı, İstanbul, Edam Yayın No:255
- Erdal H, 2008. Organize bir suç türü olarak insan ticareti ve Türkiye örneği. *Polis Bilimleri Dergisi*, 10(2), 79-91.
- GİGM (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü), 2020. 2020 Türkiye insan ticaretiyle mücadele yıllık raporu. T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. Yayın No:361, Haziran 2020. Ankara
- GİGM (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü), 2023 İstatistikler Erişim adresi. <https://www.goc.gov.tr/insan-ticareti-ile-mucadele-istatistik>, Erişim tarihi 25. 01. 2023.
- Glaser BG, 1992. Basics of grounded theory analysis. Mill Valley, CA: Sociology pree.
- Hodge DR, 2014. Assisting victims of human trafficking: Strategies to facilitate identification, exit from trafficking, and the restoration of wellness. *National Association of Social Workers*. 59(2), 111–118.
- ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü), 2021. Global Estimates of Modern Slavery, Cenevre, Erişim adresi, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_norm/---ipec/documents/publication/wcms_854733.pdf, Erişim tarihi. 10.012023
- IOM (Uluslararası Göç Örgütü), 2009. Türk Hukukunda İnsan Ticareti El Kitabı. Ankara
- IOM (Uluslararası Göç Örgütü), 2013. Göç Terimleri Sözlüğü, 2. Baskı No:31 Ankara (s 16, 30,37, 41,46,61,63,77,83,90,103,104)

- Kocasakal Ü, 2003. İnsan Ticareti Suçu (TCK 201/b), GSÜHFD, Sayı. 2, (s.39-79)
- Laczko F, 2005. "Introduction" in Data and recerch on human trafficking: A global survey; Offprint of the Special Issue of International Migration, Vol. 43 (1/2), ed, by Frank Laczko and Elzbieta Gozdziaak, IOM.
- Roby JK, 2005. Women and children in the global sex trade: Toward more effevtive policy. International Social Work, 48(2), 136–147.
- Sagut R, 2020 Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı "Kadın Alanında Çalışan Mesleki Personelin İnsan Ticaretiyle Mücadelede Kapasitesinin Artırılması Projesi (SHİFT) Ders notları. Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM) ve Uluslararası Göç Politikaları Geliştirme Merkezi'nin (ICMPD) hazırlamış olduğu kılavuz kitap. Editörler Çabuk G. 2020 Ankara.
- Sayın H, 2018. Modern Kölelik Olarak Meta-Göçmen İnsan Ticareti Üzerine Kavramsal Bir İnceleme. Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2(2), 79-102.
- Sever M, Demir OÖ, Kahya Y, 2012. Türkiye'de insan ticareti mağduru tespit sürecinin değerlendirilmesi. IOM ve UTSAM, Polis Akademisi ortak yayını, Ankara. (s 19-20, 81).
- Sigmon J, 2008. Combating modern-day slavery: Issues in identifying and assisting victims of human trafficking worldwide. Victims and Offenders, 3, 245–257.
- Shelley L, 2010. Human trafficking. A global perspective. Cambridge, UK: Cambridge University Press. (s 45).
- Surtees R, 2008. Traffickers and trafficking in Southern and Eastern Europe: Considerig, 5, 39-68.
- US Department of State, 2021. Trafficking in persons report 2016. Erişim adresi: <https://www.state.gov/reports/2021-trafficking-in-persons-report/>, Erişim tarihi: 05. 01.2023.
- UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime), 2020. Global report on trafficking in persons 2020, Erişim adresi : https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/tip/2021/GLOTiP_2020_15jan_web.pdf Erişim tarihi, 05. 01. 2023.
- Yenidünya AC, 2007. İnsan Ticareti Suçu (TCK m80), Birinci baskı, Ankara, Turhan Kitapevi, (s.10).
- Yıldırım A, Şimşek H, 2018. Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. 11. baskı. Ankara. Seçkin yayınevi